

Fucking Åmål

Fucking Åmål är en film om att vara rastlös tonåring i gränslandet mellan barn och vuxen. Den beskriver hur unga människor i sitt sökande efter identitet och sexualitet, i sina drömmar begränsas av en trångsynt och intolerant omgivning. Framför allt är *Fucking Åmål* en allmängiltig film om vikten av att tro på sig själv och rätten att bli accepterad för den man är.

Åldersrekommendation:
från åk 6

En filmhandledning av
Louise Lagerström

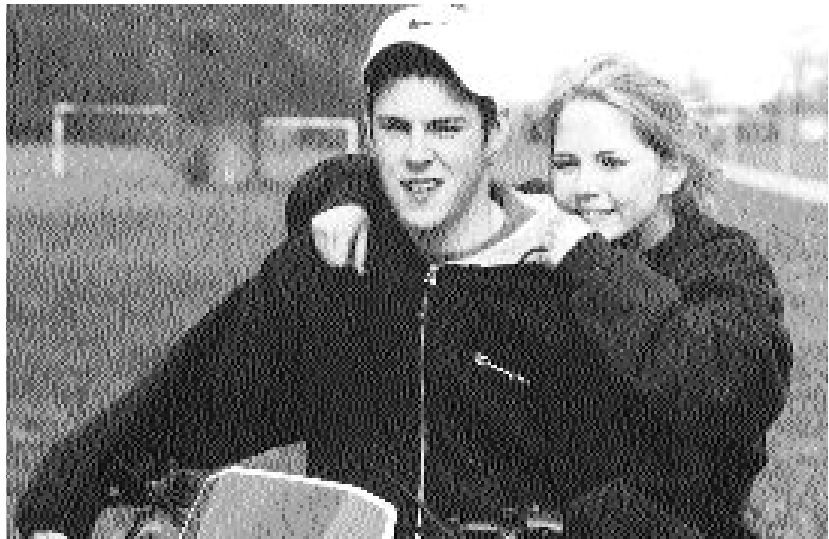
Filmens handling

Att bo i lilla Åmål är enligt kaxiga, 14-åriga Elin ett straff. Hon hatar sitt trista händelselösa liv trots att hon enligt ryktet har hängt med hela 70.000 killar. Hennes storasyster Jessica är 16 år, lugnare och har en fast pojkvän, Markus som går på gymnasiet. Hans kompis Johan är hemligt kär i Elin och har en bild av henne i plånboken. Ensamvargen Agnes som bara har bott ett och ett halvt år i Åmål är också hemligt förälskad i Elin.

När filmen börjar fyller Agnes 16 år. Hennes föräldrar tycker att hon skall ha en födelsedagstillställning och mer eller mindre tvingar henne att dela ut inbjudningskort i skolan. Men Agnes har inga riktiga vänner och den enda som dyker upp är Victoria, en rullstolsbunden skolkamrat som Agnes umgås med "i brist på bättre", något hon häver ur sig när hon får ett utbrott över den misslyckade födelsedagen.

Men till hennes förvåning dyker ändå Elin och Jessica upp senare på kvällen. De läser in sig i Agnes rum där de festar på vin de blivit bjudna på av Agnes föräldrar.

Jessica lovar Elin 20 kronor om hon kysser Agnes (det går rykten om att Agnes är lesbisk). Hon gör det och springer skrattande därifrån medan en förnedrad Agnes sitter

Elin och Johan på moppen, vår tids vita springare. Alexandra Dahlström och Matthias Rust.

ensam kvar på sin säng.

Elin går på en fest, dricker sig full och kräks. På festen befinner sig också Johan som förklarar henne sin kärlek över en tandborstugg på toaletten.

Elin har dåligt samvete för att hon drivit med Agnes och lämnar festen för att gå tillbaka till Agnes och be om förlåtelse.

Agnes har i förtvivlan norpat pappans engångshyvlar för att skära sig i handlederna. Till tonerna av Albinonis "Adagio" tänker hon ta sitt liv.

Hon avbryts av att Elin kastar sten på rutan och ber att få komma in. De pratar lite och Elin övertalar Agnes att följa med tillbaka till festen.

På vägen dit ångrar Agnes sig men istället bestämmer de sig för att lifta till Stockholm. Elin blir alltmer nyfiken och attraherad av Agnes. De får lift av en bil som visserligen bara skall till Karlstad. Elin och Agnes kysser varandra i baksätet och blir utslängda av den upprörda chauffören.

Efter den kvällen blir inget sig likt. Elin plågas av att hon sårat Agnes samtidigt som hon blir osäker på sina känslor för henne. Om hon vill tillhöra de balla tjejerna i skolan är det omöjligt att ens vara kompis med en sådan som Agnes, och djupare känslor vore otänkbart. I stället riktar hon in sig på att "bli" kär i

Johan och låter honom till och med ta hennes oskuld. Hon undviker Agnes, både i skolan och när Agnes försöker ringa, trots att hon egentligen vill träffa henne.

Agnes å sin sida känner sig sviken, misslyckad och missförstådd. Hennes situation förvärras och hon blir både utfryst av tjejerna och trakasserad av killarna.

Elin kan inte släppa tankarna på Agnes och efter att ha varit tillsammans med Johan en tid inser hon att han inte är den hon vill ha. Hon vill ha Agnes.

En dag i skolkorridoren rycker hon tag i Agnes och drar med henne in på tjejoaletten. Hon förklarar att hon ångrar att hon varit dum och hon undrar om det stämmer, som Victoria har sagt, att Agnes är kär i henne. Och om hon är det så är Elin kär i henne tillbaka.

Utanför toaletten har nyfikna skolkamrater samlats då de tror att Elin är därinne med en kille. Till slut kommer Elin och Agnes triumferande ut hand i hand. "Det här är min nya tjej", säger Elin. "Skulle ni kunna flytta på er. Vi skall gå och knulla".

De går hem till Elin och dricker Oboy.

Agnes och Elin - motpoler och kärlekspar

Agnes presenteras väldigt tydligt och effektivt i filmens inledning, det som

kallas anslaget.

I filmens första bild, som föregås av ljudet från ett tangentbord, ser vi Agnes vid sin dator. Hon har skrivit en hemlig önskelista.

1. att jag ska slippa ha fest
 2. att Elin ska titta på mig
 3. att Elin ska bli kär i mig
- JAG ÄLSKAR ELIN!!!**

Genom en enda bild får vi veta en del om vem Agnes är, vad hon har för drömmar.

Successivt byggs bilden av Agnes upp. Hennes familj är en typisk kärnfamilj, pappa, mamma, son och dotter. Hemmet är smakfullt inrett, förmodligen av hennes mor som verkar ha sofistikerad smak. De har intellektuella intressen och lyssnar på jazz. Agnes läser Edith Södergran och har en mer mogen musiksmak än sina jämnåriga. Hon är osminskad, klär sig enkelt, lite pojkkäckt. Hon är lugn till sin natur och drömer om att bli författare.

Men Agnes är utanför tjevgänget och har ingen att anförtra sig åt. Hennes pappa gör tafatta försök att förstå sin dotter men hon vill inte riktigt öppna sig för honom. En serie kärleksfulla men också smärtsamma samtal mellan Agnes och hennes far belyser både deras relation och Agnes tankar om livet. I filmens början frågar t ex fadern om han köpt rätt skiva i födelsedagspresent, säger att han lyssnat på den och tycker att den är bra. Han har också fixat inbjudningskort som Agnes får dela ut, men bara "om hon själv vill". Välmenande men utan att han förstår det själv tvingar han Agnes att bjuda in till ett kalas hon själv inte vill ha.

När pappan valhant försöker förklara att saker kan vändas till det bättre när man blir äldre säger hon: "Jag är hellre glad nu än om 25 år... om 25 år, det finns inte!"

Agnes tillflyktsort är orden, språket och hennes förtrogne är datorn. När mamman olovandes läser vad hon skrivit, eftersom hon vill ta reda på om det stämmer att Agnes är lesbisk, gör hon något oförlåtligt.

★ Fundera kring hur Elin presenteras. Hur ser hennes hem ut? Inredning, föremål, klädsel. Vilken typ av familj har hon? Vad säger oss deras miljö om klass och bakgrund?

Vad skiljer de två flickorna åt? Vad förenar dem?

Trots deras olika sociala bakgrund och väsensskilda natur dras de till varandra. Fundera kring vad de finner hos varandra förutom attraktionen.

★ Agnes förhållande till mamman är redan ansträngt och blir inte bättre av mammans svek. Fundera kring varför Agnes inte anförtra sig åt sin mor. Fundera över hur mamman försöker arrangera Agnes födelsedag. Varför är kontakten med fadern bättre?

Har en förälder under någon omständighet rätt att läsa sitt barns dagbok, dikter eller liknande, om det är för att öka sin förståelse eller för att kunna hjälpa?

Elin har en förtrogen i sin storasyster Jessica. De är väldigt olika och bråkar mycket men gillar varandra ändå och ber varandra snabbt om förlåtelse. De är inte bara syskon utan även bästa vänner. Med henne kan hon tala om det mesta, om killar och sex, men inte om sina känslor för Agnes. I scenen när Jessica och Elin läst in sig i Agnes rum tar Jessica upp ryktet om att Agnes är lesbisk. "Jag tycker det är coolt", säger Elin då. "Jag skall också bli det". När hon säger det låter det som ett skämt. Trots det kanske hon vill säga sin syster något fast hon inte riktigt vågar.

Elins mamma är ensamstående och arbetar nätter. Sin ledighet fördriver hon oftast nersjunken i soffan framför Bingolotto, där hon nöjer sig med att se andra människor vinna pengar. Hon älskar sina döttrar men verkar för utarbetad för att riktigt orka engagera sig, även om hon försöker upprätthålla vissa rättesnören. Hon ger dem utgångsförbud en kväll vilket naturligtvis resulterar i att de smiter ut på fest. Ändå försöker de ge sken av att de har hållit sig inne hela kvällen.

★ Fundera kring deras syskon/vänrelation om det finns andra saker som de inte kan diskutera. Råder det nånsin konkurrens mellan de två? I så fall när?

★ Hur skall föräldrar vara för att vinna sina barns förtroende. Är det ett led i ens frigörelseprocess att inte tala med sina föräldrar?

Fundera kring hur Elins mammas tillvaro kan ha påverkat Elin att drömma om ett annat liv. Vill man bli som sina föräldrar eller kanske precis tvärtom?

Att vara tonåring

Tonåren är kanske den mest omvälvande tiden i våra liv. I *Fucking Åmål* kommer alla de motsägelsefulla känslor till uttryck som hör tonåren till.

Man har drömmar. Drömmar om att fly, drömmar om att bli någon. Elin vill/skall bli fröken Sverige, eller åtminstone modell eller i alla fall någon som är "något". De som blir kvar i Åmål när hon har nått stjärnstatus kommer att skryta med att de kände henne och peka ut var hon bodde.

Elin är också rastlösheten och den uttråkade tonåringen personifierad.

I filmens början ser vi henne halvliggande över skolbänken och i skolmat-salen stönar hon om hur urbota tråkigt allt och alla är. Att gå på rejv, eller åtminstone råna en pensionär, skulle kunna pigga upp tillvaron. När kompisarna inte är med på noterna suckar hon: "Jag hatar mitt liv". Hennes leda tar sig uttryck i kommentarer som "Jag skall sluta andas" och i en scen säger hon upp-givet att hon vill knarka och blir gruvligt besviken på att Novalucol och Coca-Cola inte kan hjälpa henne på traven.

★ Elin vill göra vad som helst för att bryta tristessen. Menar Elin egentligen någonting med det hon säger eller är det ett sätt att demonstrera.

★ Att bli modell eller programledare i TV är populära yrkesval numera, varför har ungdomar ett så stort behov av att bli sedda. Är man ingen/ingenting om man inte syns?

När man är ung vill man testa allt, inte minst sprit, droger och sex. Elin och de andra unga i filmen är inga undantag. Det dricks hembränt ur dunkar på festen och vid korvmojjen smusslas det med gömd sprit i rabatterna. Man pratar och skvallrar om sex men de flesta har antagligen inte varit med om det ännu. Inte ens Elin som sägs ha varit med "alla" killar. Hennes syster har legat med en. Agnes förmodligen inte med någon.

Att ungdomarna i filmen fortfarande står kvar med en fot i barndomen märks på flera sätt. "När jag blir stor och får bil skall jag alltid stanna för dom som liftar", säger Elin.

Jessica och Elin har en överenskommen lek som går ut på att man inte får gå på A-brunnar i marken. För då kommer all världen olyckor på A att drabba en, akne, abort, analsex, anorexia aids etc. I slutet av filmen tycker Elin att leken är enbart barnslig. "Väx upp!", säger hon till sin syster.

Visserligen dricker tonåringarna sprit men i filmens sista scen betonas att tjejerna fortfarande föredrar

Agnes, i rollen Rebecca Liljeberg, vet inte var hon har klasskamraten Elin som hon är kär i.

tryggheten i flickrummet med ett glas Oboy.

★ Är allt prat om sex ofta mer snack än verklighet? Är man som tonåring rädd att inte vara som andra? I den aktuella debatten har det uppmärksammats att tonåringars sexvanor påverkas starkt, inte bara av förväntningar utan av en vedertagen mediabild av vad som är normalt. Fundera kring hur mediamyter stämmer överens med verkligheten. Hur värjer man sig för den bilden?

Att vara lesbisk, annorlunda

Fucking Åmål handlar om att vara kär och annorlunda. Hemlig kärlek skildras på flera sätt. Johan är i smyg kär i skolans tuffaste, mest omskvallrade tjej. Att få henne verkar var en omöjlighet. Agnes är lesbisk och kär vilket gör att hon bär på en dubbel hemlighet. När hon förälskar sig i Elin är det på allvar. Det är inget hon kan styra med viljan. Elin däremot har till en början en naiv inställning till lesbisk kärlek. Hon tycker att det verkar coolt. Till Agnes säger hon att hon förstår att hon är lesbisk eftersom killar ändå är så äckliga och hon nog också ska bli det. Lite senare utbrister hon att hon skall "bli celibat".

Filmens klimax är naturligtvis scenen mellan Agnes och Elin på skolans toalett. Förutom att rummet är en inramning för en intim dialog med sina röda väggar ger platsen möjligheten till en drastisk sorti och en manifestation av deras kärlek. Att skolkamra-

terna tror att Elin är tillsammans med en kille medan de två reder ut sina känslor ger scenen en extra laddning. En sorts blandning av det offentliga och det privata rummet.

Kanske tänker sig också filmmakarna sekvensen som en travesti på "att komma ut ur garderoben"; att gå ut med sin homosexualitet.

★ Ungdomarna i filmen söker sin identitet och sexualitet. Kärlek är känsligt och homosexuell kärlek är ännu mycket svårare att tala om, och att acceptera för en del. Hur tar det sig uttryck i *Fucking Åmål*?

Fundera på hur homosexualitet bemöts i er skola eller ert umgänge. Är det tabu eller accepterat?

Fucking Åmål handlar om personlig seger och om att stå för den man är. På det sättet rymmer den en allmän-giltig betydelse som alla som någon gång känt sig utanför kan identifiera sig med.

★ Agnes är en stark person som står emot gruppträck och förtal, och hon vinner på det i längden. Men är det verkligen lätt att stå emot vad andra, kompisar och föräldrar, förväntar sig?

★ Fundera kring hur ni uppfattar Elin utveckling. Kommer hon att vara uppriktig och stå upp för den hon är och även vara lojal mot Agnes i fortsättningen, eller får man en känsla av att det här är ännu ett av hennes infall. Hur tänker ni er deras fortsatta relation?

Killarnas och tjejernas värld

Kanske kan *Fucking Åmål* ses som ett utslag av "Girlpower", en ny sorts feminism med unga, starka kvinnliga förebilder.

Här är det tjejerna som spelar på hemmaplan, som är initiativrika och har makten. Både Elin och Agnes är starka personligheter som kanske inte alltid vet vad de vill men som lutar på sin egen intuition.

Tjejer på film brukar ofta finnas där som bekräftelse på killarna, som beundrande kuttersmycken. Denna gängse bild finns även med här, till exempel i den lite ironiska scen där tjejerna sitter och kollar på killarnas hockeyträning.

Men i *Fucking Åmål* är det ändå killarna som kommer till korts. Johan är snäll men kör moppe fast han går på gymnasiet vilket anses mesigt. Han svarar ofta "ja vet'nte", t ex på frågan om han har en egen vilja! Markus däremot är kaxig och har en nedlåtande inställning till tjejer.

Vid två olika tillfällen i filmen hamnar Elin på kollisionskurs med killarna. Markus har en ganska endimensionell uppfattning om att tjejer snackar smink och utseende medan killar har bättre koll på mobiltelefoner, teknikprylar och porrfilm. I scenen på lekplatsen diskuteras framtiden, utbildning och jobb. Elin säger att hon skall bli psykolog medan Markus hänfullt konstaterar att hon inte har en chans. "Fattar du vilka betyg man skall ha?"

★ Hur beskrivs killarna? Vad dröm-

mer de om? Verkar de mer uppgivna eller ointresserade av att bli något? Mer nöjda med tillvaron?

Johan är en kille som visar sina känslor. Han vågar erkänna att han är så jävla glad, när han och Elin har legat med varandra. Samtidigt visar han öppet hur sårad han blir när Elin överger honom. Han gör det mesta fel och tafatt. "Fan va du e snygg", säger han precis när hon har kräkts. Man är inte van att se killar skildrade så på film.

★ Fundera kring hur det fungerar. Uppfattar vi honom som en tönt eller känns det befriande att killar också framställs som svaga?

Att längta bort

Elin vill gå på rejv. När hon från Veckorevyn får det faktum kastat i ansiktet att rejv är på ute-listan brister det fullkomligt för henne; "Varför måste vi bo i fucking jävla kuk-åmål". "Varför är vi så jävla efter här?"

Elins värsta mardröm är att bli kvar i Åmål, skaffa man och bli fast med en massa skrikiga ungar. Vad eller vem som helst som kan få henne därifrån är värd att testa. Hennes första tanke angående Agnes är att hon som är van att flytta kanske känner nån från Säffle, Bengtsfors eller Mellerud.

I en av filmens centrala scener står de på en bro (som förekommer flera gånger i filmen) som här får det symboliska värdet av att leda över till något nytt. I bakgrunden en skylt där det står välkommen till Åmål, nästan ett hån till de som försöker ta sig därifrån.

"Varför är du så konstig", undrar Elin. "Du är också konstig", svarar Agnes. "Jag vill vara konstig", svarar Elin. "Jag vill inte va som alla andra". Plötsligt är isen bruten mellan dem och de bekräftar varandra för första gången. De avslöjar sina drömmar för varandra och bestämmer sig för att lifta till Stockholm. "Fan vad vi är coola."

På dessa filmminuter förändras deras relation totalt, scenen byggs upp mot kyssen i bilen och avtonas när de blygt tar farväl av varandra. Filmen går nu in i en ny fas.

★ Vid första anblicken verkar *Fucking Åmål* vara en ren ungdomsfilm om några tonåringar i Åmål och deras problem. Men vid närmare eftertanke äger allt som händer i filmen en slags allmängiltig relevans. Åmål är inte bara Åmål utan alla mindre

orter eller trångsynta sammanhang som begränsar oss, gammal som ung.

Alla människor hittar säkert någon situation i filmen som känns bekant.

Arbeta i mindre grupper och välj ut några scener där just ni känt igen er och diskutera dem.

Biroller

Runt huvudpersonerna i *Fucking Åmål* kretsar några personer som också är väldigt viktiga för handlingen.

Viktoria, Agnes enda "kompis", som på Agnes födelsedagsmiddag får höra att hon och Agnes bara är kompisar på låtsas. Att de umgås för att ingen annan vill vara med dem.

★ Hur tror ni Viktoria känner sig efter den kvällen? Hur tar hon sin hämnd?

Viktoria som sitter i rullstol är, om man kan tala om en hierarki i skolan, långt ner på skalan.

I en scen i skolkorridoren har några killar satt upp en nakenbild på Agnes skåp för att driva med henne. Själva sitter de uppflugna på skåpen mitt emot för att se hur hon reagerar.

★ Vad gör Viktoria i den situationen? Hur försöker hon bli accepterad av skolkompisarna? Diskutera mekanismen kring mobbing och utfrysning. Kan man både vara mobbare och mobbad på samma gång. Varför blir det så?

I Elins kompisgäng finns Camilla som uppenbarligen har en slags ledarroll. Det märks att hon ofta tar initiativet till olika elakheter. Hon ringer till exempel till Agnes, efter att Elin varit där, och trakasserar henne. Hennes belöning är att alla skrattar. Hon bestämmer vem som får vara med i gemenskapen eller inte.

★ Är det ofrånkomligt att någon i en grupp blir ledare? Är det ett typiskt tjej-beteende?

Dokumentär stil och realism

Ett grepp för att skapa en trovärdig ton är ofta att "förfula" filmen och ge den en känsla av att ha tillkommit i ögonblicket. I *Fucking Åmål* använder man ofta handkamera, en kornig filmkvalité och realistisk belysning. Denna stil har nästan blivit en egen estetik för att skapa en ökad närvaro men är också ett sätt att göra billigare film.

Markus och Johan är filmens killar och går på gymnasiet.

Dialogen i *Fucking Åmål* är också naturalistisk som om den uppkommit i stunden. Ungdomarna är porträtterade i miljöer som skulle kunna vara deras egna och de flesta hemmiljöer är inspelade i riktiga lägenheter och inte i studio.

★ Tycker ni själva att denna form fungerar. Känns filmen autentisk? Är det så här att vara tonåring, vare sig man bor i Åmål, Mellerud eller Rinkeby?

PRODUKTIONSUPPGIFTER:

Sverige 1998

Manus & regi: Lukas Moodysson

Foto: Ulf Brantås

Scenografi: Lina Strand, Heidi Saikkonen

Kostym & Smink: Maria Swenson

Klippning: Michal Leszczykowski, Bernhard Winkler

I ROLLERNA:

Elin – Alexandra Dahlström

Agnes – Rebecca Liljeberg

Jessica – Erica Carlson

Johan – Mathias Rust

Markus – Stefan Hörberg

Viktoria – Josefin Hörberg

Pappa Olof – Ralph Carlsson

Mamma Karin – Maria Hedborg

TEKNISKA UPPGIFTER:

Speltid: 1 tim 29 min

Format: Vidfilm 1:1,66

Ljudsystem: Dolby SR

Censur: Fr 11 år

Svensk premiär: 23.10.1998

DISTRIBUTION:

Sonet Film, Box 20 105, 161 02 Bromma. Tel 08- 799 69 00, fax 08-28 58 34